

Шульгіна Валерія Дмитрівна
доктор мистецтвознавства, професор,
професор Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв

РЕЦЕНЗІЯ

на 2-ге видання монографії Олександра Опанасюка "Інтенціональність у просторі культури: мистецтвознавчий, культурологічний та філософський аспекти"

На сьогодні одним з головних завдань сучасної мистецтвознавчої науки є осмислення культурно-художніх процесів у контексті загальнокультурного становлення світової цивілізації. Такий ракурс потребує пошуку нових теоретичних моделей, побудови філософсько-культурологічних теорій, які могли б виразити й узагальнити розмаїте тло розвитку сучасних культурних і мистецьких явищ.

Монографія О. П. Опанасюка "Інтенціональність у просторі культури: мистецтвознавчий, культурологічний та філософський аспекти" [1] віддзеркалює зміст зазначеного, буття культури й музичного мистецтва аналізується на основі фундаментальної категорії інтенціональності та фундаментальної структури тетрактиди. Доречно відзначити ще одну важливу підоснову цієї роботи – актуалізацію історичного й метаісторичного аспектів дослідження, що дає можливість автору визначити особливості сучасності крізь призму історичного й метаісторичного узагальнення.

Друга редакція монографії вирізняється виваженою, деталізованою та зміненою структурою дослідження. Монографія складається зі вступу, шести розділів ("Інтенціональність як універсальна категорія", "Об'єктивація інтенціональності на основі структурно-сміслових параметрів тетрактиди", "Процесуальне буття культури та інтенціональність: історичний і метаісторичний вимір", "Інтенціональна рефлексія, її смисли та функція у бутті культури і мистецтва", "Інтенціонально-стильовий зріз європейської та української музичної культури кінця ХІХ – початку ХХІ століть. Особливості музики в заключний період становлення культури", "Культурологічні передумови великого відновлення музики"), 22 підрозділів, більшість з яких містять додаткові підпункти, та висновків. Відносно до першого видання (Львів, 2013 р.) текст другого видання монографії багато в чому змінений, перероблений і доповнений. Автор використовує матеріал докторської дисертації, а також матеріал статей, опублікованих у 2014-2017 роках.

Необхідно відзначити оригінальність запропонованої концепції, як і складність викладеного матеріалу. Можливо, чи не вперше в музикознавчій науці здійснено такого плану масштабне комплементарне дослідження; автор актуалізує відомості та різноманітні теорії з мистецтвознавства, філософії, езотеричної філософії, культурології, сакральної нумерології, психології (психологічний ракурс дослідження інтенціональних актів свідомості), феноменологічних можливостей людини тощо. Такий підхід дає можливість проводити аналогії з розвитком різних явищ, переводить дослідження культурно-художніх явищ на метарівень, а онтологія історії музики наповнюється глибинним змістом. Водночас великий обсяг розглянутої літератури (список посилань нараховує 700 позицій) формує різнопланове інформаційне поле текстуального викладу монографії, що потребує від читача обізнаності з наведеними текстами.

Логічно побудована структура дослідження виходить від загально-філософських міркувань і констатацій до аналізу конкретних музичних творів українських композиторів з наступним узагальненням музично-історичного процесу. У монографії визначено й охарактеризовано низку моментів: закономірності буття інтенціональності, інтенціонального буття культури і мистецтва, особливості музичної культури кінця ХІХ – початку ХХІ ст., інтенціональну рефлексію культури й мистецтва, базові принципи інтенціоналізму та інтенціонально-конотативні смисли, інтенціональний стиль, смислові засади інтенціонального мистецтвознавства – нового напрямку в сучасній науці, принципи інтенціонально-культурологічного методу аналізу музичних творів зокрема та музичної культури загалом. В заключному розділі монографії обґрунтовані позиції щодо можливого майбутнього розвитку музичної культури.

Відтак вибудовується оригінальна концепція інтенціоналізму культури й мистецтва, яка ґрунтується на метааналізі та дає можливість по-новому – в культурно-інтенціональній перспективі – аналізувати, досліджувати і визначати інтенціональні аспекти та характерні особливості творів сучасного мистецтва. Відкривається й нова перспектива в аналізі музичних творів, творчості композиторів, музичних явищ, музичної культури загалом.

Зазначене підтверджує аналіз музики Валентина Сильвестрова і Олександра Щетинського. Як культура в заключний період моделює культурно-художні явища, співвідносні з базовими принципами інтенціоналізму, так і творчість митця узагальнено виражає певний інтенціональний зріз (базовий принцип інтенціоналізму), або ж декілька - в їх характерній смисловій та ієрархічній даностях (у творах митця). Визначено, що інтенціональний нахил творчого кредо, стилю, поетики, сприйняття і вираження образів світу в Сильвестрова ґрунтується на принципах феноменологізму, прогностики, частково периферійності, інтро-ретро-спекції і компіляції, екстенсії; інтенціональний нахил творчого кредо, стилю, поетики, сприйняття і вираження образів світу в Щетинського ґрунтується на принципах інтро-ретро-спекції і компіляції, периферійності, екстенсії, частково феноменологізму, індетермінізму.

Монографія буде цікавою для науковців, митців, викладачів, студентів, для всіх тих, хто цікавиться феноменом інтенціональності, питаннями інтенціонального буття явищ, буттям сучасного і майбутнього мистецтва та культури загалом.

Література

1. Опанасюк О. П. Інтенціональність у просторі культури: мистецтвознавчий, культурологічний та філософський аспекти; видання 2-ге, перероблене та доповнене. К. : Ауріа Букс, 2018. 472 с.